מפני שבתוך ריבוי ההבהרה שלו מקופלות שלוש טעויות בסיסיות. הראשונה כרוכה בהתנשאות. השנייה מתבטאת בסתימת־פיות. והשלישית היא מעשה־תעמולה.

התנשאות — כי ההגנה שמתיימר צרור להעניק לקוראי העיר מפני שיבושיהם התעמולתיים של כותבי התגובה שלא פורסמה, מציבה אותו בפוזה של גננת. תראו, אומר העורך לקוראיו, זה לא יפה להוליך שולל ילדים קטנים. הנהלת המיפעל הזה מנסה לעבוד עליכם. היא לא מספרת לכם את כל האמת, ואתם אינכם מספיק מבוגרים כדי להבחין בזה. אם תקראו את התגובה, אתם עלולים להתבלבל. אני, העורך שלכם, בתוקף סמכותי כצנזור הראשי של העיר, מונע מכם את הצורך להתלבט בין שקר לאמת. מה שלא תקראו לא יזיק. בקיצור: את שיקול־הדעת שלכם אני לא פל־כך מעריך.

סתימת־פיות — מפני שצרור עצמו טוען, כי „מדור המיכתבים נועד לתגובות הקורא בלבד", וכי „אם אין בו עבירה על החוק, הוא חייב להתפרסם ללא התערבות המערכת".

והעיקרון הזה, לכשעצמו, צריך להיות חזק מכל טיעון אחר.

כי העיקרון הזה קובע שלנחשף, למותקף, למושפל, לנעלב, למוקע ולנרדף — על לא עוול בכפו או עם מיטען עוולות־אמת שהוא נושא כחטוטרת על גבו — שמורה זכות התגובה וזכות המילה האחרונה.

זוהי הדרך היחידה להבטיח את זכויותיו של המותקף כאדם וכאזרח.

וזוהי גם הדרך העיקרית, במיקרים מסויימים, לגונן על העיתון מפני כותביו.

סטייה מן העיקרון הזה — מכל טעם שהוא, זולת חשש להוצאת לשון־הרע או לעבירה אחרת על החוק — פירושה סתימת־פיות, המנוגדת לעקרונות־היסוד של חופש הביטוי, שהעיר מתיימר להימנות עם מצדדיו ומגוניו.

הטעות השלישית של רינו צרור ניגזרת מן השתיים הראשונות. במובנים רבים היא אף חמורה מהן.

כי עורך העיר אינו מסתפק בכך שהניף את חרב הצנזורה על תגובתו של טקסטיל־דימונה, ושחיווה את דעתו על כישוריו השיכליים של ציבור קוראי העיתון, לנפות מן התגובה הזאת את דיברי־התעמולה ולהותיר את העובדות.

על שתי הטעויות הללו מוסיף צרור שעושי־תעמולה לפירסומאים מתחילים: הוא מפרסם קטעים תלושים ממיכתב־התגובה של המיפעל ומנהליו, ועושה בהם שימוש כדי לתקוף אותם שוב ושוב.

בכך הוא שומט את הקרקע מתחת לטיעון הרופף במילא, כי אחת הסיבות לאי־פירסומו של מיכתב־התגובה נובעת מכך שהוא מנוסח לפי „עקרונות תעמולתיים."

ההיגיון הקלוש שלי קובע בדיוק להיפך.

הוא קובע שלפירסומאי מותר לעשות שימוש בעקרונות־תעמולה, לצורך התגובה, מפני שזה מיקצועו ולשם כך נשכרו שרותיו. כאשר הוא נוקט בדרך כזאת, אין סכנה שהיא תשבש את רעתו של הקורא. האחרון יתייחס אל תגובת המיפעל כאל „תגובה בע"מ", ככל מיקרה.

אבל מה שמותר לפירסומאי אסור לעורך. ובוודאי אסור לו לשבש את תעמולת הפירסומאי ולהחליף אותה בתעמולה של עיתונאי.

בעיקר כאשר העיתונאי הוא העורך הראשי.

מיכתב

ג'וק מת

אייל בן־שמחון, עיתונאי ומייסד מקומון, באשדוד, הביא לי השבוע מיכתב למישרד. אני מפרסם אותו כאן כלשונו:

אויב חדש קם לעיר אשדוד. אבי רז — עיתונאי במערב. כל מה שהצליח לכתוב בכתבת שני עמודים במוסף סופשבוע של מעריב, על עיר בת 80 אלף תושבים כאשדוד, מסתכם בסיפור על בית־המלון מ־עמ', שהקשר היחידי שלו לעיר מתבטא באולם־חתונות הפועל בו.

יתר חלקי המלון הזה משמשים כאכסניית־פועלים הגרים מחוץ לעיר, לא מהסוג ה־יוקרתי־המתנשא של התל־אביבי „מבקר המלונות והערים" אבי רז, שירד אלינו, האשדודים, ממרומי הילטון, וקרע לגזרים את העיר כולה בגלל מלון קטן ונידח, שלא היה לטעמו האניו והמשובח.

מלא ברחמים עצמיים הוא תאר לנו איך הוא, מיסכן שכזה, תקוע בחדר 23 במלון מ־עמ' באשדוד, כשבשרותים פגר של ג'וק השרוע על גבו. מגיע לו פרס פוליצר לעיתונות על ההקרבה העצמית שלו למען עיתון מערב ולמען המדינה. הגיבור הלאומי העביר לילה שלם עם רדיו לא פועל ומצעים קמוטים, כשבשרותים ממתין לו הג'וק המת, שכנראה מייצג בעיניו את אשדוד וגם אותי.

אבי רז, אילו היית עיתונאי ולא גזען מתנשא, יכולת לצאת מהמלון שלך, ללכת קצת ברגל או לקחת מונית, ולבלות באשדוד לילה הרבה יותר יפה.

יכולת, למשל, ללכת ברגל בדיוק 200 מטר מהמלון לחוף לידו באשדוד, ולגלות שזה המקום התוסס ביותר בישראל. מאות אנשים יורדים לשם ערב־ערב אל מועדון הבריזה הפתוח, האומבבה המפורסם והחוף המערבי המחודש. הופעות חינם יש שם כל ערב, המון־המון מצב־רוח מרומם, מוסיקה נהדרת ואווירה של ביחד. שירה בציבור, רוק, דיסקו, ריקודי־עם, מיזרחית, אוכל מצויין ומה לא?! אני משוכנע שבשום עיר בישראל לא תמצא אווירת חוף קסומה כזו, שמתחילה בשעות הבוקר ומסתיימת בבוקר שלמחרת — כמעט 24 שעות ביממה.

אם אינך אוהב אווירה תוססת וצעירה ואתה מעדיף קלאסה ורמה, יכולת לוותר על הג'וק בחדר 23, וללכת 250 מטר למעלה מהמלון, לכיוון אחר. שם היית מוצא את פאב הנגטיב, עם מיזוג־אוויר בדיוק כפי שאתה אוהב, ושירות מעל ומעבר למה שאתה יכול לצפות ולקבל במקום אחר. יכולת לאכול שם כאוות נפשך ולגלות — על אחריותי — שהמקום נקי. הטבח שם יכול ללמד פרק את רוב בעלי המיסעדות בתל־אביב.

אבל נניח שאינך אוהב פאבים שכאלה (יש 10 באשדוד) — ואתה מעדיף דווקא רגים: במרחק של דקה ו־10 שניות (ברוק) הליכה כלפי מעלה ממלון מ־עמ' היית נתקל במיסעדת הדגים שמגיעים אליה מכל רחבי הארץ — מיסעדת הדגים של עמרם. ואם מלא שם, או צמודה אליה עוד מיסעדה לא פחות טובה.

אבל אתה הרי עיתונאי צמרת, ולא באת לאכול באשדוד. באת לגלות עיר. במיקרה כזה יכולת לקחת מונית ולקפוץ לקפה צמרת: מקום ב„סופר" רמה, מעוצב להפליא. מעטים כאלה יש בתל־אביב הגדולה. שם יכולת לשמוע מעוברים ושבים איך מטפחים ובונים עיר נמל ומיסחר ממדרגה ראשונה.

ויש עוד עשרות מקומות כאלה: נקיים, מטופחים, שוקקים חיים — והיריעה קצרה למנות את כולם.

אבל העיקרון ברור אפילו לך: בחרת פינה קטנה ונידחת מתוך עיר יפהפיה, השוכנת לחוף־ים נפלא, מצאת ג'וק בשרותים ונתת לקוראים הנאורים שלך להבין שאשדוד היא עיר מעופשת של ג'וקים מתים.

או אבי רז יקירי: או שאתה עיוור לחלוטין, או שאתה גוזן יהיר ומגמתי, או שאתה סתם אוהב ג'וקים מתים.

במיקרה השלישי, רק פסיכיאטר יכול לעזור לך. יש לנו כמה כאלה באשדוד. צלצל אלי ואתן לך כתובת.

אייל בן־שמחון
אשדוד

וניח שנתקעת באשדוד

אבי רז באשדוד. גזען מתנשא!

סקופ

לעניין חוקר

שער לעניין: „פרי הדימיון"

לעניין לא מוותר.

משבוע לשבוע הוא משתפר.

הנה, עובדה: השבוע הקריש העיתון שער ושלושה עמודי פתיחה לבעיית האבטלה. תחת הכותרת **„מיסמך — מונולוג של מובטל"**, מצאתי שם סיפור תעודה אנושי, מרתק, נוגע־ללב, אודות בעליו של מיפעל פלסטיקה קטן, שסלל את דרכו בשתי ידיים עמלות.

הוא התחיל כפועל פשוט, הגיר זיעה וחצב פרנסה ברוחק.

לימים קודם. נתמנה לעוזר המנהל, טרח ובנה את המיפעל, שיפץ וייצר, חיפש ומצא לקוחות חדשים, הרחיב ופיתח שווקים.

אחר־כך מונה למנכ"ל.

העתיד נראה ורוד מתמיד. הילדים חייכו כל הדרך לגן. האשה רווחה נחת.

לא מכבר פוטר.

המיפעל ניסגר.

נגוז חלום של שנים.

עכשיו הוא מובטל. עולמו חרב.

בצר לו, בשקט בשקט, לבד, בין דימעה לדימעה, הוא משוחח עם אלוהיו.

ובשורות האחרונות של מיסמך לעניין מצאתי כתוב כך:

„המונולוג הנורא הזה הוא פרי הדימיון בלבד. הוא לא נכתב על־ידי מובטל, כי אם על־ידי אחד מעובדי העיתון, שאף פעם לא פוטר מעבודה כלשהי. אך הדברים קיימים במציאות בצורות דומות, כאלה ואחרות. האבטלה מכה בעוצמה בפרטים ובכלל, באדם הבודד ובכבודו ובחברה שלה ובכבודה. צריך לעצור את הסחף, צריך להרים את הנושא אל ראש סדר העדיפויות הלאומי. 140 אלף מובטלים זה כבר לא אות אזהרה, זה זרקור אדום ונורא."

מישה אהן

אוי.